

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину **1 ф. 50** новчана, а за Србију **4** динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 12.

У Сомбору 15. Децембра 1892.

Год. XXIV.

Велеученом Господину, љубљеном Учитељу

НИКОЛИ Ђ. ВУКИЋЕВИЋУ

на св. Оца Николаја 1892. г.

Зујте струне, зујте, — нек се песма креће,
Нека јекну звуци сред данашњег дана
Пуни лепих жеља...

Осећај се ето

Подиг'о, па леће,

Са срца је летн'о чиста, раздрагана,

Оран да поздрави крено име свето:

Оцу учитеља....

Зујте струне, зујте, нек се снажно ори,

Нека јекне песма са гусала стари;

О, чиста је она, њу ми срце створи,

Чуј, к'о чисто врело шумори и збори,

Искреношћу крепи, а љубављу жари....

Здрав нам био оче, учитељу седи,

Ти узоре врли,

Око наше удиљ прати Те и гледи,

Наша нога Твоје мудре стопе сљеди,

Твој нас наук диже, —

Ученик Твој њиме жудно у свет хрли,

С њиме циљу стиже!...

Здрав нам био оче, наставниче стари,

Ти проповедниче љубави и слоге,

Ко ће на Твом труду да ти благодари?

— Учењем си Твојим просветио многе!

Силни су ти ђаци, ни броја им нема,

По целоме Српству свуда их имаде,

Рад им Српству бољу и будућност спрема,
На просветној њиви к'о пчелице раде,
Штир и коров крче, а чистину саде....

Прегнемо ли куд год — Тебе се сећамо,
Зачнемо ли што год — упутства Ти знамо,
Ти си и тад с нама, кад ко чега с' лати,
К'о Хранитељ душе над нама си само,
Дух Твој благи, смерни, он нас удиљ прати, —
Ми Те не видимо, ал' Те осећамо...

Јест', Ти си ту по среди ученика своји',
Дух Твој благи, оче, жари нас и крепи,
А Твој темељ чврсти, још чвршће постоји,
Пун науке мудре, упутстава лепи'.
Све што ето данас од школе имамо,
Плод је славног Ђорђа, плод је Твога зноја, —
Твоје је све било, што ми данас знамо, —
— Основ нек је вера! — поука је Твоја, —
Ми се тог сећамо, по том се равнамо.

Бесмо голуждрави кад дођосмо оно,
Ти нам крила дао,
Одмах нас је лакше зрак по свету прон'о,
Свак је летет' мог'о, свак је летет' знао.
Прнусмо по свету
Кренула нас воља,
А родољубље нас пратило у лету
И одушевљење пламтило у груди,...
— А да ли је њива од тог доба боља, —
Будућност ће о том своју да просуди....

О, не слушај оне,
Што прегнуше тајом, лажју се понеше
Учитеља свога ружити почеше, —
Обест, пакост злоба на тако их гоне,
Савест нек им суди
Као што ће свима,
А што веле људи:
У пшеници свакој и кукоља има!
Погле оно сунце што нам лепо зрачи,

Хоће кад год да се баш и насумрачи,
Наиђу облаци, па га светла скрију,
Уништит' га мнију, —
Али заман труд им, — би то, па и прође,
Облачине мину,
А са плава неба, — како само љупко
Опет сунце сину.

.
Све пролази редом, заборав све крије,
А са светлим делом бо'ме тако није, —
Светло дело сјаје
Докле света траје....

*

Здрав нам за то био Учитељу стари,
Бог нек Те поживи здрава, орна чила,
Срећом и весељем нек Ти дом надари
Свемогућа Сила.
Још много година Српчад поучав'о,
Истом оном слашћу, оном вољом старом,
Истим оним жаром, —
Српском роду многе учитеље дав'о,
Да разносе знања,
А заслуге Твоје народ је признав'о.
Па Ти плете венац: захвале — признања.

Зујте дакле струне сред данашњег дана,
Нека песма јекне милогласна, веља,
Поздравимо њоме срца раздрагана:
Крсно име свето Оца учитеља!...

У Голубинци, 1892.

Благодарни ученик
В. Милан Марин, учитељ.

ПРЕДСТАВКА

коју је српски Народни Црквени Сабор Високославном Сабору краљевина Хрватске Славоније и Далмације и Високославној кр. Хрв. Слав. Далм. влади у Загребу поднео.

Српско-православни народ у земљама круне св. Стевана ужива своју црквену просветну аутономију, ујемчену државним и земаљ-

ским законима, нарочито зак. чланком 27-им 1791. и закон. чл. IX-тим 1868. сабора угарскога као и законом од 14. маја 1887. сабора краљевина Далмације, Хрватске и Славоније.

По истој аутономији властан је он сва своја црквена школска и на иста односећа се фундаментална дела под врховним државним надзором у границама закона, на својим народно-црквеним саборима слободно и самостално решавати и уређивати; која аутономија дакле и његову пучку народну наставу обухваћа.

У смислу и на основу те црквено-просветне аутономије донео је потписани црквено-народни Сабор у законом обележену делокругу своје, школску уредбу, која је прописаним путем на превишњу санкцију поднешена.

Ова аутономна уредба, ма да се она креће у границама закона, не ће у краљевинама Хрватској и Славонији, где нам већи део нашег српско-православног народа живи, имати жељена плода; не ће моћи остварити српском, као и сваком другом потребну, његовој цркви и народноме духу одговарајућу пучку народну обуку, ако хрватски школ. закон од 31. листопада 1888-ме остане код својих уређења „о нижој пучкој школи“ глава друга и о „српским аутономним школама“ глава шеста, јер се ту што вређа, што илузорним чини аутономно право српско-православног народа и сабора на самостално уређење своје народне пучке наставе; што пак изведење и вршење стога права материјално немогућим, као на примјер:

1. У §. 23. и 97. поменутога школскога закона, који само изнимно и факултативно дозвољава, да се у којем мјесту може устројити српска аутономна пучка школа, ако то по претходном извиђењу политичке области прве молбе, кр. зем. влада сходним пронађе и одобри. Није дакле у рукама и власти за то надлежног српског црквено-народног сабора и његове врховне црквено-школске области, хоће ли се донешена аутономно школска уредба, која устројење српских народних пучких школа или ти уређење српско-православне пучке наставе, онде, где јој услови уредбе постоје, облигатним чини, у Хрватској и Славонији провести моћи или не; а у том лежи повреда и илузорност аутономног права српског народа, на његову црквено-народну пучку наставу.

Што се издржававања пучких школа у опште тиче за т. зв. „ниже пучке — комуналне — школе“ у Хрватској и Славонији иде по §. 32. хрв. шк. закона и то у грађанском делу Хрватске и Славоније главним извором служити доходак од „општинске потро-

шарине“ а за покриће евентуалнога мањка остали доходци општине. А у сеоским општинама бившег крајишког подручја по §. 34. истога закона: стварне потребе општинске пучке школе подмирује „општинска школска благајна“ а берива учитељ. особља и све друге трошкове, „земаљски школ. намет са 20%-ним прирезом на изравни државни порез“ — дакле и у једном и другом случају општи извори „општински“ и „земаљски.“ А томе напротив по §. 96. хрв. школ. закона ограничено је и оно факултативно подизање и издржавање српских основних народних школа у Хрватској и Славонији у главном на властиту снагу, на посебни трошак православних Срба, за које дакле немају ваљати они општински извори и земаљски намет, како је то „за опште ниже пучке школе“ установљено, премда су те ниже пучке — комуналне — школе са срп. народ. основним школама у својој пучкој настави једнаке, те једној и истој сврси — народној обуци — служити имају.

Од те установе о издржавању српских народних школа о властитом трошку чини истина §. 98-ми поменутог школ. закона у толико изнимку, да оне Србе, који своју српску автономну пучку школу о свом трошку издржавају, решава од дужности „школ. намета“ и онда просто оставља политичким општинама, на колико им то средства допуштају, да „могу пружити“ богоштовним и српско-црквеним општинама свога подручја примомоћ за издржавање њихових пучких школа. Али то ни из далека не одговара правој потреби за издржавање српских народних основних школа а нити праведном кључу, ако се у обзир узме, да Срби са своје стране у оне „опште изворе општине“, који опште пучке ниже школе издржавају размјерно исто тако и толико доприносе како и колико све остало житељство Хрватске и Славоније.

По томе не подлежи никаквој сумњи. да је српско-правосл. пучанству Хрватске и Славоније — које преко пол милијона душа броји — и формално и материјално оптегоњено устројење и издржавање његових на закону основних автономних пучких школа, ако се хрватским школ. законом од 31-га листопада 1888. отворено стање и на даље непромењено уздржи.

С тога овај црквено-народни српски сабор у жељи и дужном настајању своме, да се томе стању и тој махни поменутог школ. закона, поред његових иначе добрих начела сходним начином доскочи, а тиме уједно и потреби живој српско-праславне цркве и народности удовољи, која се без своје српске народне или пучке школе ни замислити ни одржати не да — пуним поуздањем обраћа се.

WWW.UNI.NS.BA

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ad I. На високосл. Сабор краљевина Хрватске, Славоније и Далмације.

Ad II. На високославну краљ. хрв. слав. далматинску владу за обе том уљудном молбом :

Да достојним уважењем предизложених разлога и на њима основана праведнога захтева — школски закон од 31. листопада 1888-ме сходној ревизији подврћи благоизволи, како да се односне установе тога закона а нарочито §§. 23. 96. 97. и 98-ми у склад доведу са автономним правом црквено-народнога сабора на подизање те слободно и самостално уређење својих српских основних народних школа и са материјалном снагом српско-православног пучанства у Хрватској и Славонији за издржавање тих основних на закону утемељених народ. школа онако, како је то у §. 32. и 34. поменутога школ. закона у погледу општих „нижих пучких школа“ учињено и провиђено.

Дано у сједници српског црквено-народног сабора. — —

У Ср. Карловцима, Новембра 1892.

ДУЖНОСТИ ДЕЧИЈЕ И КАКО ДА СЕ ДЕЦА РАДО НА ЊИХ НАВИКНУ.

(Свршетак.)

Дужности према ближњима — *пробу других људи* од врло великог су замашаја по цео живот и културно унапређење сваког појединог народа зато и заслужују особиту пажњу да се у народу негују.

Дужности према реченим јесу: човечност, пријатељство, услужност, поштовање и искреност.

Ако се ове — оправдано међу децом гајиле буду, онда ће нас мимоићи охолост, мрзост, презирање нижег сталежа, завист, фарисејство и друге по род људски штетне склоности.

Дужности према ближњима најбоље ће учитељ деци представити и објаснити у живим примерима у за то складним причама.

Као лумен праве мере хришћанске љубави и дужности показије нам се у св. јеванђељу у причи о добром Самарјанину :

„Један човек силазаше у Јерихон па га ухватише хајдуци, који га свукоше и изранише па отидоше оставивши га пола мртва... А Самарјанин неки пролазећи дође код њега, и видевши га сажали му се ; и приступивши зави му ране и зали уљем и вином ;

и посадивши га на својега коња доведе га у гостионицу и устаде око њега. Сутра дан полазећи извади два сребрњака те даде крчмару и рече му: Гледај га и што више потрошиш ја ћу ти платити кад се вратим“. Лука X. 30—35.

Посебице против охолости нема лепше поуке од оне коју нам даде Христос у причи о Митару и Фарисеју. У њој се навађа како :

„Два човека уђоше у цркву да се моле Богу, један Фарисеј, а други цариник. Фарисеј стаде и мољаше се у себи овако: Боже! хвалим те што ја нисам као остали људи: хајдуци, неправедници, прељубочинци или као овај цариник. Постим двапут у недељи, дајем десетак од свега што имам. А цариник издалека стојаше и не шћаше ни очију подигнути на небо, него бијаше преи своје говорећи: Боже! милостив буди мени грешноме. Кажем вам да овај отиде оправдан кући својој, а не онај. Јер сваки, који се сам подиже повизиће се; а који се сам понижује подигнуће се“. Лук. XVIII. 10—14.

Заиста од оваких божанских поука нема лепшег средства па да се одклоне страсти и зле склоности; та њих (поуке) разуме и најпростија памет, јер се одликују дивном простотом.

За уљудност пак, вели француски писац „Rollin“ да се човек на њу навићи може. Он навађа: „Младићи, који су навикли да су услужни према својим другарима, да су им на радост, да их испостављају преда се, који неће за њима да реку никад окорне речи, нити се хоће да наљуте тако лако на речи другог, навикли су се на праву уљудност.

Дакле, „*Consuetudo est altera natura*“.

Е па кад то знамо, онда ваља да учитељ давајући деци науку у причама како да буду ближњима од користи и сам, а и ми сви живим примером деци да предходимо, па да тако и децу навикнемо.

Самим причањем и правилима нећемо много побудити децу да вољно указују дужности према ближњима, већ више ваљаним примерима. О томе нас уверава и стара мудра изрека о настави: „*Longum iter est per praescepta, breve et efficax, per exempla*“; што ће рећи: дуг је пут кроз правила (пропис савет) пречи су путеи и више утичу примери на душевно и морално образовање дечије.

Ако дакле помажемо један другом у сваком ваљаном подуху, ако се надмећемо у хришћанским дужностима, будемо ли рука помоћи невољнику и страдалнику, онда ћемо задоста одговорити

www.uns.ac.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

дужностима прођу својих ближњих и наш ће рад добрим плодом код деце уродити.

Дужности деције између њих самих биле би : у првом реду да се деца међусобно сматрају као браћа и сестре; да се једно другом не подсмева и имена издева, већ да се правим именима дозирају и називају; да при радњи једно другом не смета; да се једно од другог не држи за боље, већ да се сматра равним; да једно на друго не набеђује, већ да сваки свој учин призна па да тиме отклони садруга од — можда за учин — наступајуће казни и да један другог поучи, а не још да га одврати од учења предпостављајући му угодније занимање — игру, и да не буду завидљивци.

Да се такви односи и дужности ђака једнога према другом — које упливишу на напредак у учењу, на практично и морално образовање младежи — успоставе, ваља да учитељ чини свакоме ђаку по његовој заслуги. Он несме да гледи ни на чији хатар, ни на чију препоруку, ни на чију кућу или родитеље, већ да су му сви ђаци равни, да воли све подједнако и о свима да се брине без разлике. За учитеља несме да буде разлике, а био ђак сиромаша, а био богат, а био туп, а био бистар, а био леп, а био ружан; разлика треба да буде само између оних, који раде добро, и оних, који раде зло. И ту треба да се суди „*sine ira et studio*“.

Овом правичношћу, овом једнакошћу осетиће деца да им се ваља зближити и заједнички учити и радити.

Та лако се даје свако створење к' ономе чему је по природи склоно не само упућивати, него се тамо жури с' неком радношћу тако да га и боли, ако му у томе на пут стајемо. Тице ће летити, рибе пливати, а дивљач тумарати сами од себе терали их ми на то, или не. Они ће то чинити од своје воље чим осете да су им за то довољно јаки дотични удови. А зар да се човек, нарочито дете не да лако и лако и поучити ономе, чему га његова природа не упућује и води, него управо вуче и гони.

Учитељ ваља само вешто да уме добрим стихијама дати превалу над хрђавима, како би добри ђаци оним рђавима служили за пример, одушевљавали их, узвишавали, облагорођавали, а не рђави добре да заражавају угушују и понижавају.

Ваља да учитељ с' децом увек благо, али без мажења говори, ваља да се чува да никад погрдна реч не изађе из његови уста. Ако ђаку рекне : „Ти не знаш ништа, ти ништа не учиш“. То је прекор, то је опомена; али ако би му се рекло : „Ти си то и то, од тебе никад ништа не ће бити“. То је погрдна неправда. То

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

изазива његове другаре да му се подсмевају и навикава их да су груби и зли један спрема другога.

Напоследку учитељ несме правити разлику међу ученицима, претерано похваљујући или одликујући једне, а жестоко карајући и понижавајући друге, те тако код оних производећи моралну надувеност, а код ових пакосно јогунство; него мора неприметно својим целим држањем и радом уносити у школу дух, који облагорођава, створити моралну атмосферу у кругу свога рада.

Сваки учитељ познавајући битну суштину своје школе поред истакнути примера служиће се — уверен сам — и другим корисним начином који он за сходан нађе да тим што чвршће привикне децу на све до сад наведене — и друге дужности.

Овако радећи у просветном расаднику држим, да нам неће бити труд узалуд.

У Травнику јануара 1892.

С. В. В.

ГРИГОРИЈЕ ЈОРГОВИЋ

срп. нар. учитељ, поседник златнога крста за заслуге, члан епархијског школ. одбора, подпредседник вел.-кикинске срп. цркв. општине, управитељ срп. осн. школа и изабрани претставник вароши В. Кикинде.

Од једног благодарног ученика.*)

Српска школа изгуби неуморна и вредна раденика за напредак њен. Ретко истрајан делатељ у винограду Господњем не познаваше тешкоће, јер његова чврста воља и истрајност савлађиваху све тешкоће и у најстаријим година му. Или зар не? Та и у педесетој години труднога учитељскога рада беше он вазда чин и весео. Младићском снагом завршио је педесету и започео педесетпрву годину учитељевања, али немилу смрт не даде му, да у другом полстолећу покаже шта може воља учинити, не даде да и ове године неколицини Српчића отвори умне очи, да познају Бога, да му се науче молити; не даде да их припреме за живот, да постану прави Срби и честити чланови рода човечанског; истрже га из школе, из места у ком је покојник тако радо бивао, где је више од педесет година радио; одузе малишима љубљеног учитеља и достојног заменика родитеља им; одузе саучитељима искреног и верног друга, доброг старешину; изгубише пријатељи ретка пријатеља, а синови и кћери незаборављена родитеља.

*) Из великог уважења према покојном отличном учитељу овај некролог овде стављамо. Ур.

Глиша Јорговић рођен је 1824. год. у Бочару од честитих занатлијских родитеља. Ту у месту рођења свршио је основне школе а средње у Темишвару, затим отиде у Сомбор где је свршио учитељску школу 1842. године. Прво је учитељевао у Карлову затим у свом родном месту Бочару, а пре четрдесет година изабран је за учитеља у В. Кикинди и то IV. четвртеску школу, из које за 40 година нигде премештан није био. Пуних педесет година отправљао је учитељске дужности вредно, тачно и савестно, свагда на задовољство претпостављених власти. У оно време када се увађао у наше школе нови начин предавања био је покојник већ од старијих учитеља и навикнут старом начину предавања, па му је доста тешко падало привикнути се новом начину, но он је показао шта може воља, шта може љубав према школи и њеном напредку да учини. Кад се почело по новом начину предавати у нашим школама, покојник је марљиво пратио развитак тога начина, где год се дала прилика да се упозна с тим, било практично или писмено, он ју није пропустио, те се толико усавршио, да је доцније упоредо са млађим учитељским снагама радио, па многе млађе својим радом и надмашио. Ученицима својим био је прави отац. Својим благим поступањем и очинским саветом умео је улићи у њих многе врлине, које красе човека. Његови ученици не само док беху у школи него и доцније кад људи посташе, поштоваху га. Сваки се од њих радо сећа оних дана кад је школу похађао; сваки је добро утубио искрене савете свога учитеља, по којима се сваки владао и свој начин живота удешавао. И као људима био им је добар учитељ и искрен саветник. Многи од његових ученика данас су примерни и виђени грађани в.-кикиндски. Из његове школе имамо данас много добро васпитаних ратара, имамо званичника, учитеља па и великодостојника, свима тима први наук дао је наш врли покојник. Он је васпитао Српству до 3000 деце.

Више година је био управитељ срп. нар. школа в.-кикиндских. Управитељске дужности вршио је што год је више могао тачно и савесно. Он је обилазио школе у школске дане, а у својој школи држао је предавање у одморни дан, кад би требало да се одмарао он је и онда радио, само да не заостане или што да пропусти.

Од много година био је председник срп. учитељског збора, и као такав умео је одржати слогу и љубав међу учитељима. Само његовом очинском и пријатељском понашању могла је слога опетати. Старијима је био пријатељ, а млађима и отац и пријатељ. Никога

није вређао, свакога благо и пријатељски предусретао и у чему је год могао и помагао.

Колико му је рад уважаван и цењен сведоче многа почасна звања којима је одликован, па и највише одличије, којим је одликован од Њ. В. нашег краља златним крстом за заслуге. Био је члан епархијског школског одбора темишварског, изабран је био за потпредседника срп. цркв. општине, што је ваљда једини случај у Српству, учитељ па да буде подпредседник црквене општине. Приликом избора претставника за варош В. Кикинду одликовало га је грађанство тиме што га је изабрало са највише гласова за претставника вароши В. Кикинде.

Сахрањен је уз велико саучешће свог грађанства вел. кикиндског без разлике вере и народности. Сви учитељи и учитељице разних овде постојећих школа присуствоваху тужној свечаности. Српски учитељи и учитељице са свом српском школ. децом дођоше, да испрате и укажу последњу почаст своме доброме учитељу и искреном другу. У цркви после читања св. еванђелија изговорио је надгробно слово учитељ Миша Косић нацртавши узор живот покојников као учитеља, изнео заслуге као управитеља и врло лепо претставио покојника као старешину породице, стављајући породицу покојникову за углед домаће слоге, љубави и поштовања.

Као видљиви знак саучешћа и признања на самртнички одар положише венце: срп. учитељски збор, римокатолички учитељски збор, српски школски одбор, српски црквени одбор и бивши ученици покојникови.

Вредноме старцу рецимо и ми: Вечан ти спомен, међу нама. Бог ти дао души у рају насеља.

В. Кикинда.

М. Б.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне србске народне основне школе у краљевини Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног Школскога Савета од 7. (19.) марта 1892. бр. Ш. С. 72/18.

Д Е О I.

Научна основа за школе са једном учитељском снагом.

Х. Гимнастика.

Наставна цель: Унапређење окретности и снаге телесне и лакоће и пристојности у кретању.

Побуђивање воље за ред и заједнички рад и поуздање у сама себе. — Уздржање чистоти и свежости душевне и телесне.

I. Разред.

За мушку и женску децу.

Редовно вежбање. — Намештај редова — (напред лицем) (Frontaufstellung).

Редови у страну окренути (Seitenstellungen) разним начином.

Корачање правилно обичним кораком на прстима и целом стопалом. — Намештај више редова или прелаз из једног реда у два и три или из два реда у четири. — Размак на дохват за вежбање.

Слободно вежбање: нагибање трупа са опруженим рукама и укоченим ногама, подбоченим појасом, чучкање, омавање руку у раскреченом стајању.

Скакутање у стајању на прстима у месту: гимнастичне игре у месту, у ходању и трчањем.

II. Разред.

За мушку и женску децу: Вежбање редова као у I. разреду. — Вежбање: окретања $\frac{1}{4}$ и полуокрета. — Намештање три и четири реда за прелаз у шест и осам редова у стајању. — То исто и у корачању. — Корачање по такту одређеним корацима. — Корачање са ударањем ногу о ногу, са укрштањем ногу и пружањем ногу, повлачећи корак, трчање обичним корацима 3 минута. — Основно вежбање (Gelenkübung). — Омавање руку и ногу у све стране.

У скакутању размак и састав ногу (само мушка деца) скакутање на једној ноzi. — По двоја вежбања у једно време као: руке и ноге, руке и глава, труп и ноге и т.д. разна вежбања рукама. Скакање у даљину с места, напред и натраг (у страну) са четврт окрета, са обе ноге, на једној ноzi и са мицањем руку. — Гимнастичне игре.

III. Разред.

A.) За мушку децу.

Понављање свијух пређашњих вежбања. — Корачање кроз отворене редове. — Вивков корак (корачање два десно два лево корака са повлачењем друге ноге за њом). — Клеклек (у скакутању једна нога напред у корак, а стражња потклекне, окретање) у скоку, вежбање у скоку, вежбање са штаповима и куглама.

Скакање у даљину и са затрчањем са саставом ногу; укрштањем и пружањем ногу.

Вежбање на положеним, прислоњеним на зид лествама. —

Пењање у вис по наслоњеним лествама. — Пењање на једној мотци.
— Гимнастичне игре.

Б.) За женску децу.

Понављање онога, што је за други разред прописано. — Корачање кроз отворене редове. — Вивков корак. — Клеклек. (У скакутању једна нога напред у корак, а стражња подклекне. —) Клецајући корак. — Вежбање са палицама. — Гимнастичке игре.

IV. Разред.

А.) За мушку децу.

Редовна вежбања као и у III. разреду. — Вежбање са палицама и куглама. — Скакање са затрчавањем у даљину, висину и дубљину и са четврт и полоукретом, вежбања на лествама, положено, косо и савим усправљено намештенима. — Вежбање у пењању на конопцу. — Пењање на две мотке. — Вежбање у љуљању са уседањем напред и натраг. — Игре.

Б.) За женску децу.

Редовна вежбања. — Понављање онога, што је за трећи разред прописано. — Вежбање с палицама. — Лестве положене. — Окрети. — Гимнастичке игре.

ДОДАТАК:

Полажње цркве и држање каталога.

Ученици и ученице православне вере из свију разреда српске вероисповедне народне школе дужни су у очи сваке недеље и заповеднога празника по свршетку школске наставе у реду са својим учитељем долазити у цркву на вечерње, а старији мушки ученици, где год то околности допуштају, имају долазити у исте дане, а особито о великим празницима и на јутрења.

Пре св. Литургије у недељне и празничне дане држи се у школи 1½ часа збор или какалог на коме са учитељем и катихетом присуствују ученици и ученице свију разреда свакидашње и повторне школе.

На каталогу спремају се певачи за појање у цркви и за читање Апостола и Антифона, а катихета или одређени на то учитељ тумачи ученицима Апостол и Евангелије тога дана; даје им поуке о значењу службе Божије и црквених обреда и о значењу дочичнога празника или им казује цртице из живота светитеља, којег се успомена тога дана слави.

Са овога збора одлазе ученици у реду на св. Литургију и на њој учествују појањем и читањем својим.

У време великога поста иду сви ученици и ученице на преждо-освештену службу, која се тога ради у 11 часова пре подне започиње.

Прве недеље Божићњег, Ускршњег и Петровског поста, по претходној спреми и исповести приступају сви ученици православне вере к светоме причешћу. — Они су такође обвезани учествовати при литијама о Богојављењу, о Врбици, на Ускрс, о храмовном празнику, о благосиљању жита и на другим уобичајеним у местној цркви литијама.

Примедба: Где околности допуштају, ваљало би да од Ускрса до великих ферија, сваког школског дана у јутру пре школске наставе ученици и ученице у 7¹/₄ часа иду у цркву на часове и изобразителна, на којима ће дневни апостол и св. Евангелије слушати и при кратком Богослужењу тим својим читањем и појањем учествовати моћи.

П О В Е Р Е Н И Ц А

србско бечејског учитељског збора

НИКОЛИ Ђ. ВУКИЋЕВИЋУ

привр. гл. школском надзорнику, управитељу срп. учитељске и свију вероисповедних основних, и више девојачке школе у Сомбору.

Високоучени Господине!

У неколико бројева „Заставе“ изалазио је неки допис, у коме Вас је врли наставниче наш неки безимени писац гадно и подло нападао. Дотични дописник је из подле пакости, и покварености устао да Вас јавно вређа; да вређа онога мужа, коме није достојан ни обуће се дотаћи, а који би требао: да све оне мудре савете, очинско старање и васпитање му, свагда на уму имати а наставника свога, и сваком приликом с пијететом споменути га, но он јадник срамно се блатом баца и каља га!

Врли учитељу наш! Света нам дужност налаже: да као благодарни ученици устанемо у одбрану тако ниских безимених нападача, па да их с тушањем презремо. А Вас учитељу наш молимо; да у будуће не клонете духом, радећи на тешкоме задатку око унапређења српске школе, и просвете српске. Нека Вас ништа не поколеба у овом узвишеном позиву, као што Вас ни за 39 година трудног рада Вам ништа збунило није, о чему сведочи прошлост Ваша, и светла дела Ваша на унапређењу српских народних школа. Да би још дуго, и много година порадили око напредка српске књиге и школе, то кличемо: Нека Вам свемогући Бог подари здравље и дуг живот.

Живили на понос српскоме народу!

А противницима Вашима велимо: „Црн Вам образ био!“

Из седнице учитељског одбора држане у Ст. Бечеју 7-ог Септембра 1892. год.

Стеван Жекић с. р.,
председник збора.

Јован Поповић с. р.,
перовођа збора.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

У Вел. Кикинди на србској вероисповедној школи тражи се учитељ. Плата је 500 ф. слободан стан и $4\frac{1}{2}$ ланца, или 550 ф. и у име станарине 200 ф. али без земље, школеки одбор задржава себи право одређења у који ће разред учитељ доћи и којим ће се од два горња начина плаћати. Рок до нове 1893. године.

У Трпињи је упражњено место србског учитеља и певца црквеног. Плата је 500 ф. 4 хв. дрва и стан у новосаграђеној школи, с баштом. Школа је комунална а инструјиране молбенице имају се одмах на кр. котарску област у Вуковару послати.

Тражи се учитељ и црквени појац православне вере у Јамени. Плата је 400 ф., огрев и станарина од 100 ф. Рок до 20. Децембра п. нов.

У Великим Радинцима у Срему, тражи се учитељ и црквени појац православне вере. Плата је 400 ф. стан с вртом и огревом. Рок до конца Децембра по новом.

Р А З Н О.

За награду. Баш при закључку листа стигла нам је од умољеног учитељског збора у Сентомашу пресуда о чланцима за награду у овогодишњем Школском Листу, коју ћемо због закаснења у првом броју овога листа идуће године саобштити.

Школски Савет. Седница В. Школског Савета држаће се у Четвртак 17. Децембра ове године.

Годишњи парастос. У Суботу 12. Децембра у св. Успенској цркви на гробљу Сомборском држан је годишњи парастос многозаслуженом научењаку, књижевнику и професору покојном *Миги Петровићу*, коме је управитељ са већим делом професора и са ученицима и ученицама учитељске школе присуествовао.

Делење обуће сиромашним ученицима. На Материце 12. Децембра у вече у дворани србске црквене общтине сомборске из закладе за обућу и одећу сиромашних србских ученика и ученица подељено је 168 пари ципела, и 60 пари чизама ученицима варошких, а сутра дан 60 пари опанака сиромашним ученицима салашких школа Сомборских. Прво оно подељење извршено је свечано у присуству изаслатог под одбора, управитеља, учитеља и учитељица свију овдашњих основних и више девојачке школе. У кратком говору свом управитељ је споменуо имена основатеља и приложника закладе из које се ово добротинство сваке године чини, а међу тима су као најважнији и први основатељи: покојни Димитрије Поповић свештеник, Антоније Коњовић бивши градоначелник и председник црквене общтине и Марко Бикар негдашњи члан общтине. Сомборска штеднионица приложила је ове године на ту цјел 150 фор.

Беседа с' игранком. Приправничка омладина српске учитељске школе у Сомбору, приређује у корист својим сиромашним друговима и другарицама забаву с' игранком на св. Саву 14. Јануара 1893. године, у просторијама гостионице код „Ловачког рога“ у Сомбору. Улазна цена од особе 1 фор. а. вр. породичне улазнице (до 4 особе) 3 фор. а. вр. Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ сахати у вече. Ред беседе: 1. Поздрав, говори Јован Дуцић уч. III. разреда. 2. „Боже братимства“ од Д. Јенка, пева мешовити збор. 3. „Ми смо браћо“, концертна фантазија од Ф. Кухача, на гласовиру свира гђца Јулка Којићева уч. II. раз. 4. „Ода маковом кецу“ декламује Ж. Јовановић уч. II. раз. 5. „Вени, вени ружо!“ самонев од Људевита Прохаске, пева гђца Емилија Живановића, уч. III. раз. уз пратњу гласовирску гђеце Иванке Стојковић, уч. III. раз. 6. „Смеса нар. песама“, свирају: питомци учитељске школе под водством Д. Которача.

7. „Опроштај са шумом“, осмопев, уредио Др. Блажек; певају гђеце : Серафимо-вић, Д. Милошевић и В. Јоцић уч. II. раз. гђца Ј. Ђурић уч. I. раз. Коста Лазаревић уч. II. раз. Крста Малеташки, Милојко Благојевић и Војин Жупански уч. I. раз. 8. „Циганин хвали свога коња“ од З. Ј. Ј. декламује гђца Катица Кириловића уч. II. раз. 9. „Увертира“ из оперете „Весели ђаци“ од Супеа свирају у 4 руке на гласовиру : гђеце Софија Харишева и Софија Веригина уч. I. раз. 10. „Сунце тоне“ четворопев од Др. Блажека, певају : М. Радановић, Ђ. Терзин, М. Кристић и Љ. Милованов уч. III. раз. 11. „О погледај“ самопев од А. Милчинскога пева К. Зита уч. III. раз. уз пратњу гласовирску Р. Токина уч. I. раз. 12. „Путникова песма“ од Апта, пева мешовити лик. 13. „Малорус“ од Г. Хавласа, пева мушки збор. 14. „Морнарева песма“ од Цеа, пева мешовити збор.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са овим бројем Школскога Листа навршује се 24. година његовог излажења, а управо тридесет и четири године, од како је лист овај покренуо прослављени обновитељ школе србске покојни Др. Ђорђе Натошевић.

Подкрепљен обећањем млађих најваљанијих учитеља да ће на Школском Листу суделовати наумио сам и 1893. године издавање овога листа продужити, ако се довољан број претплатника пријави.

„Школски Лист“ ће као и до сада заступати праве интересе србске народне школе и србског учитељства и примаће радо ваљане чланке о васпитању и настави, који не стоје у опреци према светој православној вери и милој народности нашој.

„Школски Лист“ излазиће као и ове године један пут у месецу на подпуном свитку fine хартије.

Предплата се прима само на целу годину и умољавамо свакога, ко лист држати жели, да нам најдаље до св. Саве просветитеља предплату послати изволи.

Цена је листу на целу годину 1 фор. 50 новч. а. вр.

Учитељи, који примају плату мању од 300 ф. годишње, као и гг. богослови и приправници, добијају „Школски Лист“ у пола цене, т. ј. за 75 н. — За предплатнике из Црне Горе даваћемо и ове године „Школски Лист“ по 1 ф. а за предплатнике из Србије по 4 динара у србском, или по два форинта у аустријском новцу.

Господа скупитељи, који нам пошљу пет претплатника са целом, или 10 предплатника (ђака) са половном предплатом добијаће по 1 примерак на дар.

Имена родољубивих добротвора, који за сиромашне школе и учитеље лист овај држали буду, обнародоваће се за спомен у „Школском Листу“.

У Сомбору, 15. Децембра 1892.

Н. Ћ. Вукићевић,

уредник и издаваатељ „Школскога Листа“.

Издање и уређује : **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.

